VIII kadencja

SEJM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 38)**

z dnia 12 stycznia 2017 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji do Spraw Kontroli Państwowej (nr 38)

12 stycznia 2017 r.

Komisja do Spraw Kontroli Państwowej, obradująca pod przewodnictwem posła **Wojciecha Szaramy (PiS)**, przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

– zapoznanie się z planem pracy Najwyższej Izby Kontroli na 2017 r.,

– rozpatrzenie projektu planu pracy Komisji na okres od 1 stycznia do 30 czerwca 2017 r.

W posiedzeniu udział wzięli: **Krzysztof Kwiatkowski** prezes Najwyższej Izby Kontroli wraz ze współpracownikami, **Zbigniew Ryfka** zastępca Głównego Inspektora Pracy wraz ze współpracownikami.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Tadeusz Oset** i **Tadeusz Cieśluk** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Otwieram posiedzenie Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. Proszę państwa, w związku z obecnie zaistniałą sytuacją w Sejmie, dokonałem zmiany porządku obrad. Postanowiłem zrezygnować z punktu dotyczącego informacji o działaniach antykorupcyjnych. Do rozpatrzenia tego punktu zostało zaproszonych kilkudziesięciu przedstawicieli różnych ministerstw, ale nie chciałem przetrzymywać i odrywać ich od pracy. Posiedzenie Sejmu miało się odbyć o godz. 10.00 i sądziłem, że mogą nastąpić zmiany. Czy mają państwo uwagi do pozostałych punktów obrad? Nie słyszę. Przystępujemy do ich realizacji. Witam pana prezesa Najwyższej Izby Kontroli oraz pana wiceprezesa Państwowej Inspekcji Pracy.

Punkt pierwszy dotyczy zapoznania się z planem pracy Najwyższej Izby Kontroli na 2017 r. Bardzo proszę.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli Krzysztof Kwiatkowski:

Panie przewodniczący, szanowni państwo, chcę przedstawić plan pracy Najwyższej Izby Kontroli na 2017 r. Z uwagi na fakt, że najważniejszą kontrolą w ciągu roku jest zawsze kontrola budżetowa, towarzyszy mi dyrektor Departamentu Budżetu Stanisław Jarosz, który za nią odpowiada. Jednostką koordynującą przygotowania do planu pracy jest Departament Strategii, stąd obecność pana dyrektora Marka Cura oraz pani wicedyrektor Katarzyny Suwały. Plan pracy na rok 2017 został, zgodnie z ustawowym obowiązkiem, uchwalony przez Kolegium NIK. W grudniu przedłożyliśmy plan Marszałkowi Sejmu i członkom Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej. Podczas prac planistycznych rozpatrzyliśmy łącznie ponad 450 propozycji tematów kontroli. Każdy z nich był szczegółowo analizowany i omawiany przed podjęciem ostatecznej decyzji wpisania do planu. Zakłada on przeprowadzenie najważniejszej, z punktu widzenia realizacji ustawowych obowiązków Izby, kontroli z wykonania budżetu państwa. Stanowi ona zawsze, każdego roku, priorytet w planie pracy kontroli. Ponadto, kontrole składają się z badania stanu realizacji budżetu w poszczególnych jego częściach oraz planów finansowych państwowych funduszy celowych i agencji rządowych. Kontrola wykonania budżetu państwa w 2016 r. prowadzona będzie dokładnie w 111 częściach budżetowych. Ponadto, w planie pracy ujęliśmy 109 tematów przewidzianych do wszczęcia w 2017 r. w formie kontroli planowych oraz 13 kontroli rozpoczętych jeszcze w 2016 r., których zakończenie jest planowane w 2017 r. (tzw. kontroli przechodzących). Tematy kontroli

zostały sformułowane w taki sposób, aby obszar badań kontrolnych był skoncentrowany wokół najistotniejszych problemów, zidentyfikowanych w trakcie prac planistycznych oraz w poszczególnych obszarach funkcjonowania państwa. Chcę również zaznaczyć, że w 2017 r. będziemy kontynuowali działalność audytora zewnętrznego w formie przeprowadzonych kontroli, wpisanych do planu pracy w Europejskiej Organizacji Badań Jądrowych, tzw. CERN, oraz w Radzie Europy. Oprócz planowych będziemy prowadzili również doraźne kontrole, które umożliwiają często szybką reakcję w związku z wnioskami składanymi przez parlamentarzystów. W planowaniu kontroli, każdego roku NIK określa obszary, które powinny być objęte badaniami kontrolnymi, poprzedzając ten etap wnikliwą analizą. Prace analityczne bazują na doświadczeniu kontrolnym z poprzednich lat i poszerzane są o elementy wynikające z napływających do Izby wniosków z poszczególnych instytucji, przed przygotowaniem planu pracy. Analiza uwzględnia także informacje z krajowych dokumentów strategicznych, planów finansowych, dokumentów statystycznych, badań opinii publicznych oraz raportów międzynarodowych instytucji takich jak: OECD, Bank Światowy oraz Międzynarodowy Fundusz Walutowy. Na wstępnym etapie planowania kontroli wyniki prac analitycznych zostały zebrane w dokumencie, który państwo otrzymali pod nazwą „Sytuacja społeczno-gospodarcza. Analiza ryzyka". Opracowanie, powstałe na podstawie materiałów przedłożonych przez jednostki kontrolne NIK, zawiera syntetyczną ocenę aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej rozpisaną na 31 obszarów tematycznych. Przy konstruowaniu planu pracy NIK na 2017 r. uwzględniliśmy również zewnętrzne sygnały dotyczące nieprawidłowości w różnych obszarach funkcjonowania państwa lub wskazujące na niedoskonałość, brak rozwiązań prawnych i systemowych, w tym sugestie tematów kontroli zgłoszonych przez: Sejm, Senat, premiera i Rzecznika Praw Obywatelskich. Przedstawię państwu również statystykę, ile z napływających wniosków poszczególnych instytucji udało nam się uwzględnić w planie kontroli.

Na wstępnym etapie prac planistycznych kontrole były klasyfikowane według działów administracji rządowej, określonych w ustawie o działach administracji rządowej. Chcieliśmy, żeby państwo mieli syntetyczną informację, w których obszarach, jaka liczba kontroli jest przeprowadzana. Najwięcej kontroli zaplanowano w działach: zdrowie – 17, środowisko – 11, transport – 9, administracja publiczna – 8, oświata i wychowanie oraz finanse publiczne – w każdym po 5, rolnictwo, obrona narodowa, sprawy wewnętrzne – po 4. Kontrole w wymienionych działach stanowić będą 61% wszystkich kontroli objętych w planie pracy w 2017 r. Problemy zawarte w pozostałych działach administracji rządowej zostaną również poddane badaniom, jednak w mniejszej skali niż wyżej wymienione. Mogą zostać uwzględnione w innych, realizowanych kontrolach oraz kontrolach doraźnych. Każdego roku mamy kilkaset kontroli doraźnych, znacząco więcej niż zostało ujętych w planie. W roku 2017, w sposób szczególny, z uwagi na statystykę, najwięcej kontroli jest przewidzianych w obszarze ochrony zdrowia. Poświęcamy temu zagadnieniu aż 17 kontroli tematycznych i chcę zwrócić uwagę państwa na najważniejsze. W ramach 17 kontroli będziemy sprawdzali, m.in.: Realizację strategicznego programu badań naukowych – profilaktyka i leczenie chorób cywilizacyjnych, Realizację zadań Narodowego Funduszu Zdrowia w 2016 r. (kontrola cykliczna, w ramach której przedstawiamy analizę czasu oczekiwania wraz z podziałem na leczenie w systemie zamkniętym, tj. szpitalach i leczenie ambulatoryjne, tzw. kolejka w służbie zdrowia), Profilaktykę i leczenie cukrzycy typu B, Opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym, Tworzenie map potrzeb zdrowotnych, Dostępność świadczeń ginekologiczno-położniczych finansowanych ze środków publicznych na terenach wiejskich, Finansowanie produkcji radiofarmaceutyków ze środków publicznych, Diagnostykę nowotworów w badaniach patomorfologicznych, Bezpieczeństwo badań genetycznych, Zapobieganie i leczenie depresji, Działalność organów państwa na rzecz zapewnienia dostępności produktów leczniczych. Powstanie również dział kontroli obejmujący funkcjonowanie placówek szpitalnych. W szczególny sposób, w ramach kontroli, przyjrzymy się żywieniu pacjentów, ochronie ich prywatności i ocenimy system przeciwdziałania zakażeniom wewnątrzszpitalnym. Skontrolujemy również funkcjonowanie aptek szpitalnych i działów farmacji szpitalnych. Jest to istotne, gdyż problem związany z tzw.

odwróconym łańcuchem dystrybucji, czyli wywożeniem leków za granicę, przesunął się z aptek zewnętrznych. Patologie systemu zaczęły ujawniać się w obszarze funkcjonowania aptek szpitalnych.

Kolejnym obszarem, który jest niezwykle istotny w planie pracy w obecnym roku, jest problematyka ochrony środowiska. Badania kontrolne, w tym obszarze, będą obejmowały, m.in.: System zagospodarowania odpadów komunalnych, Lokalne formy ochrony przyrody, Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej przez powiaty i gminy, Zapobieganie zanieczyszczeniom wód związkami azotu ze źródeł rolniczych, Zarządzanie zielenią miejską. Chcę zwrócić uwagę państwa na niezwykle istotną kontrolę – Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami. Chcę również państwa poinformować, że w najbliższych dniach przedstawimy wyniki bardzo szczegółowej kontroli obejmującej ochronę powietrza, głównie problematykę zanieczyszczenia powietrza na terenie województwa śląskiego. Kolejne tematy to: Prawidłowość działania wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Ochrona ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej, Funkcjonowanie Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie" oraz System gospodarowania zużytymi bateriami i akumulatorami. W 2017 r. kontynuowane będą również działania kontrolne dotyczące: Realizacji Projektów Ochrony Przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry. Po raz pierwszy całościowo obejmiemy kontrolą projekt ochrony przeciwpowodziowej dorzecza Wisły.

Naszej kontroli zostaną poddane działania na rzecz transportu. W tym obszarze przeprowadzimy aż dziewięć kontroli tematycznych, które dotyczyć będą, m.in.: Bezpieczeństwa przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, Bezpieczeństwa przewozów kolejowych, Wpływu realizacji inwestycji infrastruktury kolejowej na funkcjonowanie gospodarki narodowej i bezpieczeństwo państwa, Infrastruktury dostępowej do portów morskich, Ochrony lotnictwa cywilnego. Natomiast, problematyka związana z rozwojem i utrzymaniem infrastruktury drogowej zostanie także uwzględniona w następujących kontrolach: Organizacja ruchu i utrzymanie dróg przekazanych jednostkom samorządu terytorialnego po wybudowaniu dróg ekspresowych i autostrad, Budowa i utrzymanie dróg lokalnych w województwie warmińsko-mazurskim, Budowa i eksploatacja w miejscu obsługi podróżnych, tzw. MOP, przy autostradach i drogach ekspresowych.

Kolejny obszar, który w sposób szczególny będzie przedmiotem naszego zainteresowania, to funkcjonowanie administracji publicznej. Może być ono rozpatrywane z różnych punktów widzenia, co wiąże się z rozległością przedmiotów badań w tym obszarze. W sposób szczególny chcemy przyjrzeć się w tym roku następującym zagadnieniom: Wspieranie przedsiębiorczości przez gminy, Wykonywanie przez gminy wyroków sądów administracyjnych, Realizacja zadań w zakresie ochrony konsumenta przez Inspekcję Handlową, Dokonywanie zakupów do 30 tys. euro przez wybrane jednostki sektora finansów publicznych, Rozwiązywanie problemów społeczno-ekonomicznych mieszkańców miast, istotnie dotkniętych skutkami zmian gospodarczych (np. Wałbrzych), Wykonywanie przez powiaty województwa łódzkiego zadań w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych finansowanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funkcjonowanie Związku Międzygminnego Gospodarka Odpadami Aglomeracji Poznańskiej (było duże zainteresowanie tą problematyką), Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Odnośnie do obszaru związanego z systemem edukacji – poprawa skuteczności systemu edukacji, efekty kształcenia oraz organizacja i finansowanie systemu oświaty są jednym z ważniejszych obszarów badawczych dla NIK, w Polsce, w 2017 r. Naszą uwagę w sposób szczególny skoncentrujemy na ocenie tematów: Współpraca szkół z rodzicami w realizacji zadań wychowawczych, Efektywność zarządzenia procesem nauczania matematyki w szkołach, System awansu zawodowego nauczycieli, Wspieranie kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnościami w ogólnodostępnych szkołach i przedszkolach. Dostrzegając problem sygnalizowany przez ministra edukacji narodowej na posiedzeniu Sejmu w dniu 11 maja 2016 r. dotyczący braku relacji dofinansowania znacznej części młodzieżowych ośrodków wychowawczych i prawidłowości ich funkcjo-

nowania, w obecnym planie pracy uwzględniliśmy również kontrolę, w wyniku której ocenimy działalność resocjalizacyjną młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

Najwyższa Izba Kontroli, poza kontrolą wykonania budżetu państwa w poszczególnych częściach, skontroluje również inne zagadnienia dotyczące gospodarowania finansami publicznymi. Kluczowa kontrola w tym obszarze będzie dotyczyła skuteczności programów naprawczych jednostek samorządu terytorialnego, w której uwzględniony zostanie problem rosnącej liczby jednostek samorządowych objętych programami naprawczymi w kontekście ich finansów. Istotne jest ustalenie, czy programy naprawcze były przygotowywane rzetelnie, nakierowane na osiąganie efektów oraz czy je uzyskano. W ramach kontroli zasadne jest zidentyfikowanie przyczyn, które spowodowały pogorszenie sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego i ewentualne sformułowanie wniosków systemowych w celu ograniczenia narastania problemów finansowych. Uważamy, że kontrola jest istotna, gdyż jej wyniki będą prezentowane jeszcze przed kolejnymi wyborami samorządowymi. Dla zdiagnozowania zagrożeń w gospodarowaniu finansami publicznymi będą również ważne kontrole, w wyniku których będzie możliwa ocena, m.in.: Poboru podatku od instytucji finansowych, Przeciwdziałania wyłudzeniom podatku VAT, Wykorzystania jednolitego pliku kontrolnego w postepowaniach i kontrolach podatkowych, Zapewnienia stabilności sektora bankowego. Odniesiemy się również do problematyki i ochrony praw konsumentów w kontrolach: Ochrona konsumentów na rynku ubezpieczeniowym (w ostatnim czasie istotna problematyka w kontekście znacznego wzrostu cen ubezpieczeń komunikacyjnych) oraz Ochrona praw konsumenta na rynku energii elektrycznej.

Problematyka związana z funkcjonowaniem rolnictwa obecna będzie w następujących kontrolach: Funkcjonowanie spółek hodowli roślin o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, Realizacja programu bioasekuracji jako element zwalczania afrykańskiego pomoru świń, Wykorzystanie antybiotyków w produkcji zwierzęcej w województwie lubuskim. Przyjrzymy się również tematowi związanemu z obrotem nieruchomościami rolnymi Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Dostrzegamy potrzebę dokonania oceny wprowadzonych w 2016 r. nowych regulacji prawnych, które zmieniły zasadę obrotu nieruchomościami rolnymi w Polsce. Zmiany miały na celu zapobieganie wyłączeniu gruntów z produkcji żywności, nadmiernej koncentracji, a przede wszystkim ograniczenia spekulacji ziemią i wzrostu cen. Po roku działania przepisów Izba oceni, czy Agencja Nieruchomości Rolnej prawidłowo pracowała i zrealizowała procedury obrotu nieruchomościami rolnymi z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Będziemy także przyglądać się problematyce sprzedaży, nabywania lub dzierżawienia mienia nieruchomości. W tym obszarze istotnym ryzykiem jest także sposób wykonywania uprawnień kontrolnych w prywatnym obrocie gruntami rolnymi.

Jeśli chodzi o problematykę związaną z obroną narodową i sprawami wewnętrznymi, jest to kolejny obszar badań realizowany przez Izbę w 2017 r. Zagadnienia nie sposób pominąć z uwagi na zapewnienie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, jako warunku niezbędnego dla pomyślnego rozwoju Polski. Zauważamy również, że problematyka staje się jeszcze bardziej istotna, niż w latach wcześniejszych, z uwagi na kontekst międzynarodowy. Podobne podejście prezentuje średniookresowa strategia rozwoju kraju w 2020 r., uznając utrwalanie bezpieczeństwa narodowego za jeden z priorytetowych warunków sprawnego i efektywnego funkcjonowania państwa. W dziale obrony narodowej uwzględniliśmy następujące tematy kontroli: Realizacja prac rozwojowych na rzecz resortu obrony narodowej, Utrzymanie zakładanych zdolności przez jednostki pancerne Sił Zbrojnych RP, Współpraca Ministerstwa Obrony Narodowej z organizacjami proobronnymi, Wykonywanie zadań zleconych z zakresu rejestracji osób na potrzeby kwalifikacji wojskowej i ich ewidencji. W kontrolach zaplanowanych do realizacji w 2017 r. ocenimy skuteczność systemu zarządzania kryzysowego i obrony ludności. Przeprowadzona w 2012 r. kontrola wykazała, że w Polsce nie funkcjonuje spójny, pod względem organizacyjnym i koordynacyjnym, system ochrony ludności. Należy zauważyć, że od tamtego czasu zagrożenia w tym obszarze nie tylko nie zmalały, ale narastały. Ich źródłem są również zmiany klimatyczne oraz wydarzenia polityczne wpisujące się w kontekst międzynarodowy. Istnieje zatem potrzeba stworzenia zintegrowanego systemu zarządzania kryzysowego. Działania obecnie podejmowane w tym obszarze wydają się niewystarczające. W 2017 r. ocenimy również, czy organy państwa są przygoto-

wywane do skutecznego przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń terrorystycznych. W naszej ocenie, terroryzm stanowi dzisiaj jedno z największych zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa. Jako zagrożenie międzynarodowe, wykracza poza ramy tradycyjnie rozumianych konfliktów i sytuacji kryzysowych. Stąd, zmienność metod i wykorzystywanych narzędzi przez terrorystów powoduje, że państwo musi posiadać odpowiednie instrumenty służące właściwemu ocenianiu zagrożeń oraz skutecznemu przeciwdziałaniu ewentualnym zdarzeniom w tym obszarze. Przeprowadzona w NIK analiza ryzyka wskazuje na możliwość wystąpienia różnych nieprawidłowości, także w kontekście działań podejmowanych przez poszczególne podmioty, mające swoje kompetencje w tym obszarze. Chcemy również ocenić sposób współdziałania pomiędzy poszczególnymi podmiotami w celu wymiany informacji o tego typu zagrożeniach. To będzie zakres kontroli w tym obszarze. W kontekście całej problematyki obszarów spraw wewnętrznych przewidzieliśmy jeszcze dwie kontrole: Działania policji wodnej na rzecz bezpieczeństwa na wodach morskich i terenach nadmorskich oraz Użytkowania samochodów służbowych przez funkcjonariuszy policji. Uwzględniliśmy także zainteresowanie Komisji kontrolą w dziale sprawiedliwość. W tym obszarze zaplanowaliśmy realizację trzech tematów: Pomoc ofiarom przestępstw w ramach Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym, Funkcjonowanie systemu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych.

Przy ustalaniu tematyki kontroli w 2017 r. nie pominęliśmy również problematyki dotyczącej rodziny i zabezpieczenia społecznego. W sposób szczególny przyjrzymy się, m. in. zagadnieniom: Wykonywanie zadań przez ośrodki adopcyjne, Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży, Wykorzystanie środków publicznych na funkcjonowanie środowiskowych domów samopomocy w województwie warmińsko -mazurskim. Problematyka zabezpieczenia społecznego uwzględniona będzie w następujących kontrolach: Rehabilitacja lecznicza w ramach prewencji rentowej ZUS i KRUS, Usługi opiekuńcze świadczone osobom starszym w miejscu zamieszkania, Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Spośród innych kontroli ujętych w planie pracy, chcę jeszcze zwrócić państwa uwagę na następujące zagadnienia, które zostały zaplanowane w bieżącym roku. Dotyczą, m.in.: Realizacji „Programu polskiej energetyki jądrowej", Rozwoju sektora odnawialnych źródeł energii, Nadzoru nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa, Gospodarki złożami strategicznych surowców kopalnych, Funkcjonowania ratownictwa w górnictwie węgla kamiennego.

Szanowni państwo, jak mówiłem, w planach uwzględniamy propozycje tematów zgłoszonych przez Sejm, Senat, rząd i Rzecznika Praw Obywatelskich. Do planu pracy w 2017 r. wymienione organy zgłosiły łącznie 112 propozycji kontrolnych. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej rekomendowała nam realizację 57 tematów kontroli, komisje senackie zgłosiły 19 tematów, Rzecznik Praw Obywatelskich –16, a Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – 20. Najwyższa Izba Kontroli zrealizuje ponad 60% sugerowanych tematów kontroli. Część zgłoszonych sugestii została włączona do planów pracy w 2017 r., pozostałe zostaną zrealizowane w formie kontroli doraźnej. Pozostałą grupę stanowią tematy wcześniej rozpoznane przez Izbę lub już włączone do planowanych kontroli prowadzonych w 2016 r. Ze 112 propozycji nadesłanych przez wymienione instytucje i organy, 72 zostały wcześniej zrealizowane lub tematykę ujęto w planie kontroli w roku 2017. Co to oznacza? Spośród 57 propozycji tematów zgłoszonych przez komisje sejmowe do planu pracy, Izba przeprowadzi lub już wykonała aż 52 kontrole. Mówimy o wykorzystaniu wniosków z Sejmu na poziomie 91% wszystkich propozycji, które zostały zgłoszone przez organy Sejmu. Zwracam na to uwagę, ze względu na najwyższe wskaźniki statystyczne, co pokazuje wyjątkowy charakter współpracy pomiędzy NIK a Sejmem, 31 to kontrole planowe, 11 propozycji tematów zbadaliśmy w latach poprzednich, natomiast 10 stanowi zagadnienia uwzględnione w kontrolach doraźnych. Spośród 19 propozycji tematów zgłoszonych przez komisje senackie, do planu pracy uwzględniliśmy 42% propozycji – 7 z nich przeprowadzimy w ramach kontroli planowych, natomiast w jednym przypadku sugerowana problematyka była już badana w roku poprzednim. Spośród 20 tematów kontroli zgłoszonych przez Prezesa Rady Ministrów, uwzględniliśmy 40% – w ramach kontroli planowych rozpoznamy 7 sugerowanych

tematów, natomiast jeden z nich został rozpoznany w roku 2016. Spośród sugestii i wniosków zgłoszonych przez Rzecznika Praw Obywatelskich zostało zgłoszonych 16 tematów, w naszych działaniach kontrolnych uwzględniliśmy ok. 19%. Dwa tematy obejmują kontrole, które były podjęte w roku 2016, natomiast jeden przeprowadzimy w 2017 r.

Szanowni państwo, plan Izby w 2017 r., jak już powiedziałem, uwzględnia audyt finansowy Europejskiej Organizacji Badań Jądrowych (CERN). Pierwsze badanie zostało ujęte w planie pracy w roku 2014. Na podstawie bardzo dobrej oceny naszej pracy kontrole są nadal przeprowadzane. Zadanie NIK polega na badaniu prawidłowości sprawozdań finansowych CERN-u oraz jej funduszu emerytalnego. Praca kontrolerów w CERN spotkała się z szerokim uznaniem międzynarodowym, a z naszej strony jest to również możliwość doskonalenia procesu zarządzania w tej instytucji. Jak wiemy, Polacy pełnią tam funkcje kierownicze, stąd uznajemy kontrolę jako niezwykle prestiżową i ważną z punktu widzenia naszej instytucji. Należy również podkreślić, że audyty, które przeprowadzamy na rzecz instytucji międzynarodowych, budują nie tylko autorytet Izby, ale również państwa polskiego. Audyt Rady Europy jest uznawany wśród izb kontroli za najbardziej prestiżowy, jaki może być przeprowadzany przez europejski organ kontroli.

To są najważniejsze informacje dotyczące rocznego planu Izby w 2017 r. Jestem otwarty na pytania, sugestie i dyskusje z członkami Komisji. Będę korzystał z pomocy współpracowników, jeśli chcieliby państwo zapytać o szczegółowe kwestie.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Dziękuję. Czy ktoś z państwa chce zabrać głos? Bardzo proszę.

Poseł Tadeusz Dziuba (PiS):

Panie przewodniczący, panie prezesie, powiem trzy zdania wprowadzenia, ale skoncentruję się na jednym temacie. Istnieją setki tematów kontroli, które powinny być badane przez Najwyższą Izbę Kontroli. Tort jest duży, państwo mogą wykroić wedle waszego uznania. Pierwsze kryterium defensywne oznacza, że biorę pod uwagę to, co mogę zrobić szybko i dobrze. Prawie każdy plan pracy temu podlega. To jest akceptowalne pod warunkiem, że nie jest jedynym kryterium i nie ogranicza efektów pracy Izby. Moim zdaniem, niektóre kontrole z państwa listy są spóźnione. Przykładem jest kontrola dotycząca podatku VAT. To jest problem, którym należało zająć się 10 lat temu, panie prezesie. Według mojej wiedzy, obecne kierownictwo Ministerstwa Finansów, po roku pracy, ma bardzo dobre rozpoznanie mechanizmów wyprowadzania zwrotów podatku VAT z budżetu państwa. Być może jest to spóźniona kontrola, ale jeśli państwo ją podejmują, nie warto się wycofywać. Proponuję przynajmniej działać w ścisłym porozumieniu z ekspertami z Ministerstwa Finansów, żeby nie tracić tempa. Inne kontrole są być może niezamierzonym dowodem, przykładem samoograniczania. Podam jeden przykład i na nim się skoncentruję. Chodzi o temat zaproponowany przez departament środowiska, dostępny na stronie 19 pod numerem 49 „Utrzymywanie i eksploatacja sieci wodociągowej w miastach". Moje zaniepokojenie wzbudziło ograniczenie problemu do miast. Muszę powiedzieć kilka słów wyjaśnienia, które, jak sądzę, będą nowe dla pana prezesa. W tym obszarze rynkowym sytuacja jest następująca: w ostatnich latach, 10 lub 15, w większości przypadków gmin poczyniono bardzo duże inwestycje infrastrukturalne, często w nieznanej wcześniej, w technologii. Z tego korzystały głównie firmy zagraniczne. W rezultacie, w wyniku inwestowania, duża liczba małych gmin nie jest w stanie samodzielnie udźwignąć następstw technicznych i eksploatacyjnych, czyli poinwestycyjnych, a w wielu przypadkach także kosztów. Co to oznacza, panie prezesie? Oznacza to, że nastąpi tendencja, aby zarządzanie powierzać firmom deklarującym, że poradzą sobie z problemem. To są duże europejskie korporacje, częściowo francuskie. Krótko mówiąc, Polska znajduje się potencjalnie w sytuacji, iż po zakończeniu ostatniego, dużego okresu inwestowania z udziałem środków europejskich, poszczególne gminy będą pozbywały się kłopotu i powierzały zarządzanie instalacjami wodociągowymi uzdatniania wody i oczyszczania ścieków firmom zagranicznym. Skutki mogą być różne, również niekorzystne. Jeżeli państwo ograniczą kontrolę do dużych miast, możliwe, że nie uchwycą potencjalnego zjawiska. Oczywiście, duże przedsiębiorstwa są w korzystniejszej sytuacji. Przykładem jest poznańska spółka wodociągowo-kanalizacyjna Aquanet, która prowa-

dzi politykę w stylu zachodnich korporacji. Ona nie dopuści do sytuacji przeze mnie opisanej. Natomiast, w małych gminach sytuacja jest zupełnie inna. Powiedziałem to, po pierwsze, żeby uświadomić, iż jesteśmy potencjalnie w sytuacji, która może rozwinąć się w niepomyślnym kierunku, nie dzisiaj i jutro, nie w 2017 r. i 2018 r., ale po 2020 r. Po drugie, aby spróbować dzisiaj uchwycić temat, nie mogą się państwo ograniczać do dużych przedsiębiorstw wodno-kanalizacyjnych, gdyż można nie zauważyć problemu. Po trzecie, radziłbym omówić kwestię z ekspertami. Jeśli podejmują się państwo omówienia tego tematu, proponuję wykorzystać wszystkie możliwości fachowego doradztwa.

To wszystko. Skoncentrowałem się na jednym temacie, aby panu pokazać na przykładzie, że prawdopodobnie w innych obszarach kontroli mamy podobną sytuację. Zajmujecie się obiektywnie ważną kwestią, ale najważniejsze sprawy nie będą prześwietlone kontrolą. To jest czysta strata.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Czy ktoś z państwa chce zabrać głos? Bardzo proszę, panie prezesie.

Prezes NIK Krzysztof Kwiatkowski:

W kontekście podatku VAT, kontrola jest kontynuacją. Poproszę pana dyrektora Jarosza, żeby więcej powiedział na ten temat. Jeśli chodzi o współpracę z Ministerstwem Finansów, jest ona bardzo dobra. Uczestniczę w stałych spotkaniach konsultacyjnych w kontekście zmiany przepisów prawa i zmian organizacyjnych, w celu ograniczania szarej strefy i podniesienia efektywności systemu podatkowego w Polsce. Dobra współpraca jest uwarunkowana również tym, że jedną z osób odpowiadającą za tę problematykę w Ministerstwie Finansów jest wiceminister Marian Banaś. To jest pracownik Najwyższej Izby Kontroli, obecnie przebywający na urlopie, który jako wiceminister odpowiada między innymi za pracę administracji skarbowej.

Pan dyrektor Jarosz opowie o szczegółach.

Dyrektor Departamentu Budżetu i Finansów w Najwyższej Izbie Kontroli Stanisław Jarosz:

Mając na myśli temat, który został w ostatecznej wersji upiększony i nazwany „wyłudzeniem VAT”, chodzi o sprawę, która była podnoszona w Sejmie, czyli wyniki kontroli fikcyjnych faktur. Administracja twierdziła, że to są fikcyjne faktury i tak naprawdę nie wiadomo, czy Skarb Państwa tracił na tym. Chcemy sprawdzić system zwrotów z fikcyjnych faktur. Przedsiębiorcy protestują przeciwko opóźnionym zwrotom. Chcemy zobaczyć, co się dzieje ze zwrotami dotyczącymi fikcyjnych faktur, tzn. sprawdzić obszar, w którym występuje podejrzenie, że pod płaszczykiem szybszego oddawania pieniędzy przedsiębiorcom, może następować proces zwrotu VAT z fikcyjnych faktur. Chcemy się temu przyjrzeć, w porozumieniu z ministrem finansów. Chce on wiedzieć, co dzieje się w aparacie skarbowym. Kontrola będzie odbywała się w urzędach skarbowych, będziemy analizować badania transakcji zwrotowych i rejestrów. Stwierdziliśmy, że pozostawia się podatników w rejestrze i w związku z tym funkcjonują tam legalnie, a sprawa dotyczy w dużej części nieuczciwych firm. To jest obszar, który chcemy nadal badać. W zeszłym roku był on prezentowany na posiedzeniu Sejmu. Dziękuję.

Prezes NIK Krzysztof Kwiatkowski:

Odnośnie do drugiego obszaru tematycznego, związanego z utrzymaniem i eksploatacją sieci wodociągowej, podzielam diagnozę pana przewodniczącego, że tematyka inaczej wygląda w dużych miastach, inaczej w małych miejscowościach i gminach wiejskich. Stąd, oprócz kontroli departamentu środowiska w planie pracy na rok 2017, związanej z utrzymaniem i eksploatacją sieci wodociągowej w miastach, w planie pracy jest druga kontrola, którą przeprowadza delegatura w Zielonej Górze. Zajmowała się ona już wcześniej tą tematyką. Kontrola dotyczy „Realizacji zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin wiejskich”. Wychodząc naprzeciw wnioskom pana przewodniczącego, zbadamy zagadnienia zarówno na terenie miast, jak i gmin wiejskich. Więcej o tematyce powie pan dyrektor Cur. Staraliśmy się głębiej przeanalizować temat, również z uwagi na fakt, że środki na rozbudowę infrastruktury będą się wyczerpywać w kolejnych perspektywach budżetowych.

Dyrektor Departamentu Strategii w Najwyższej Izbie Kontroli Marek Cur:

Szanowni państwo, w trakcie prac planistycznych założenie było dokładnie takie, o jakim mówił pan poseł. Chodziło o zbadanie, jak prowadzona jest polityka wodno-ściekowa. W trakcie analizy doszliśmy do wniosków, że problemy są zupełnie odmienne w dużych i małych miastach. Główną osią podziału jest ustalanie taryf za wodę i odprowadzania ścieków. Tendencja jest taka, że w dużych miastach spotykamy się z zawyżaniem cen za wodę i ścieki. Jest to głównie związane z trudnością weryfikacji przez służby prezydentów, tych taryf. W małych gminach mamy proces odwrotny. Tam, gdzie kontakt wójta z mieszkańcami jest dużo bliższy, boi się on podnosić ceny wody i ścieków, a tym samym taryfy są finansowane trochę nielegalnie. Zgodnie z ustawą, wójt powinien dopłacać do taryf, ale nie ma pieniędzy. Gospodarka jest niedofinansowana. Stąd, często w mediach pokazywane są sytuacje, w których wodociągi są skażone bakteriami, gdyż nie są pozamykane pierścienie. To są kwestie techniczne dotyczące ograniczania w wydatkowaniu pieniędzy. Mamy dwa różne światy – w jednym jest syto i bogato, w drugim biednie. Trudno ujmować to w jednej kontroli, stąd pojawił się pomysł, żeby rozdzielić. Różne jednostki przeprowadzą kontrole i będziemy mogli pokazać obydwa obszary. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Dziękuję państwu za przedstawienie informacji. Przechodzimy do realizacji drugiego punktu – rozpatrzenie planu pracy Komisji na okres od 1 stycznia do 30 czerwca 2017 r. Otrzymali państwo plan pracy. Po konsultacji członków prezydium, proponuję, z przyczyn formalnych, skreślić ostatnie cztery punkty. W czerwcu zostało zaplanowanych osiem tematów, zatem byłoby bardzo dużo spraw do zrealizowania. Obawiam się, że moglibyśmy nie zdążyć. Jeżeli wszystko będzie przebiegało według planu, możemy rozpatrzeć również skreślone punkty. Oczywiście, jest to kwestia do dyskusji. Możemy zostawić punkt 30: „Rozpatrzenie informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli realizacji programu wspierania inwestycji o istotnym znaczeniu dla gospodarki polskiej na lata 2011-2020”. Natomiast pozostałe tematy w punktach 28, 29 i 31 rozpatrzymy w miarę możliwości. Czy ktoś ma uwagi do planu pracy? Bardzo proszę.

Poseł Elżbieta Stępień (N):

Panie przewodniczący, panie prezesie, chcę powiedzieć w kwestii pkt 6: „Informacja prezesa Najwyższej Izby Kontroli dotycząca analizy wykonania wybranych programów rządowych realizowanych w latach 2010-2015, opracowana na podstawie wyników kontroli NIK”. Pozwolę sobie, za pośrednictwem sekretariatu, przekazać państwu wybrane tematy, które chcę, żeby zostały rozpatrzone. Dotyczą one głównie gospodarki.

Prezes NIK Krzysztof Kwiatkowski:

Dziękuję za inicjatywę. Kiedy przygotowywaliśmy się do tego punktu, zgodnie z sugestią Komisji przekazaliśmy państwu materiał. Widzicie, jaki jest on obszerny. Jeżeli mogą państwo doprecyzować, o jakie chodzi obszary, będzie to dla nas wygodniejsza sytuacja, gdyż wiemy, czego państwo oczekują. Mówienie o całości zagadnień w praktyce jest trudne do zrealizowania.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Podzielam uwagę. Rozmawiałem z kolegami z sekretariatu, dobrze jeśli pojawią się konkretne propozycje. Zatem, kto jest za przyjęciem planu pracy Komisji, wraz z wykreślonymi punktami? (9) Kto jest przeciwny? (0) Kto wstrzymał się od głosu? (0)

Czy pan inspektor chce nam coś powiedzieć na początku roku?

Zastępca Głównego Inspektora Pracy Zbigniew Ryfka:

Jedynie życzenia – wszystkiego dobrego w Nowym Roku i owocnej pracy. Przyszliśmy z nastawieniem na udzielanie odpowiedzi na zadane pytania. Jeżeli ich nie ma, nie będziemy zabierali czasu.

Przewodniczący poseł Wojciech Szarama (PiS):

Bardzo dziękuję. Zamykam posiedzenie Komisji.